

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. В.В. ДОКУЧАЄВА**

Кафедра економічної теорії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор
професор _____ Р. ШЕЛУДЬКО
« 31 » _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВБ 1.5 ТЕОРІЯ АГРАРНИХ ВІДНОСИН

Галузь знань – 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність - 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітньо-професійна програма – «Фінанси, банківська справа та страхування»

Спеціалізація -

Факультет - «Обліку і фінансів»

Харків – 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «**Теорія аграрних відносин**» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування».

«31» серпня 2020 р. **16** с.

Розробник: **Шевченко Світлана Володимирівна**, доцент кафедри економічної теорії, кандидат економічних наук, доцент

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри економічної теорії

Протокол від «31» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри економічної теорії,
професор
«31» серпня 2020 року

Г. ПАСЕМКО

Схвалено навчально-методичною комісією факультету обліку і фінансів

Протокол від «31» серпня 2020 р. №2/

Голова навчально-методичної комісії
факультету обліку і фінансів
к.е.н., доцент

О. ГОРОХ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Освітньо-професійна програма « Фінанси, банківська справа та страхування»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	3-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		3-й	4-й
	Лекції		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи – 8	Освітній рівень – перший бакалаврський	16 год.	2 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		60 год.	84 год.
		Вид контролю:	
залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни “Теорія аграрних відносин” є формування системи знань з аграрної політики, які відображають сукупні результати економічної діяльності країни та теоретичний інструментарій ринкового і державного регулювання аграрної сфери економіки.

Завданням є: вивчення теоретичних основ аграрних відносин, обґрунтування необхідності державного регулювання в аграрному секторі економіки, характеристика державної підтримки аграрного сектора, аналіз результатів реформування та приклади аграрної політики окремих розвинутих країн світу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- сутність ключових положень;
- сутність економічних явищ та процесів;
- ринкові механізми та механізми економічної політики щодо регулювання аграрної сфери економіки;
- зміст основних положень, категорій, законів ринкової економіки.

уміти:

- робити аналіз економічних явищ та процесів з метою обґрунтування нових тенденцій та моделей розвитку аграрної сфери;
- впливати на національну свідомість населення, підвищувати рівень національної економічної культури та адекватного до цього економічного світогляду;
- робити практичні рекомендації на основі здійснення аналізу та оцінки різних явищ аграрної сфери;
- приймати практичні рішення щодо оптимального застосування набутих знань при виконанні своїх професійних обов'язків.

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів фінансової роботи і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Програмні результати навчання (ПР):

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

Міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліна та її розділи, що передують вивченню дисципліни: 1. Історія України та української культури. 2. Політична економія

Дисципліна та її розділи, у яких використовують матеріали дисципліни: 1. Історія економіки і економічної думки. 2. Мікроекономіка. 3. Макроекономіка. 4. Міжнародна економіка.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні умови формування і розвитку аграрних відносин

Тема 1. Теорія аграрних відносин як складова частина економічної науки.

Аграрні відносини як економічне явище. Суб'єкти аграрних відносин та їх особливості. Зміст, структура і основні форми прояву аграрних відносин. Предмет теорії аграрних відносин. Світоглядна, загальноекономічна і фахова функції теорії аграрних відносин. Аналітичний, прогностичний і попереджувальний аспекти практичного значення теорії аграрних відносин.

Основні етапи розвитку теорії аграрних відносин та їх економічна і наукова обумовленість. Внесок вчених України в теорію аграрних відносин та його загальноєвропейська спрямованість. Відображення національного менталітету, особливостей історичного розвитку України, пов'язаних з боротьбою за економіку і національну незалежність в українських аграрно-економічних дослідженнях. Сучасний етап розвитку теорії аграрних відносин в Україні.

Тема 2. Земля як специфічний і всезагальний засіб праці

Головні особливості землі як всезагального і специфічного засобу праці. Місце і роль землі в аграрному виробництві. Специфіка землі як засобу праці – джерело особливостей аграрних відносин. Двоїста природа землі як фактора виробництва. Вплив землі на процеси відтворення в сільському господарстві. Особливості циклу відтворення і структури часу виробництва у землеробстві та їх вплив на економічну ефективність використання землі.

Тема 3. Власність на землю і форми її реалізації

Зміст і структура поняття „власність на землю”. Співвідношення між користуванням, розпорядженням, володінням в системі земельної власності. Фактори, що визначають зміст земельної власності як системи економічних відносин. Община власність на землю, її форми та історичне значення.

Зміст, виникнення, переваги і протиріччя приватної власності на землю. Форми приватної власності на землю. Приватна власність селянська і підприємницька. Закономірності і тенденції розвитку різних форм приватної власності на землю. Зміст і форми суспільної власності на землю. Державна власність на землю та тенденції її розвитку в сучасних умовах.

Тема 4. Земельна рента і закономірності її руху.

Сутність, умови і економічні причини виникнення земельної ренти. Трансформація поглядів на земельну ренту. Абсолютна земельна рента і наукові дискусії навколо неї. Диференціальна рента. Тенденції і закономірності розвитку різних форм земельної ренти.

Земельна рента і питання економічної оцінки землі. Економічна оцінка землі в умовах ринкової економіки.

Ціна землі і механізм її формування. Оцінка землі як виробничого і природного ресурсу.

Оренда і орендна плата як практична форма реалізації земельної ренти. Структура орендної плати. Рівень і форми орендної плати. Орендна плата і ціна землі. Ринок землі і закономірності його формування в умовах трансформаційних перетворень

Змістовий модуль 2. Суспільний механізм реалізації аграрно-економічних відносин.

Тема 5. Економічний зміст земельно-правового механізму реалізації аграрних відносин.

Правові норми як юридичний вираз існуючих у суспільстві аграрних відносин. Співвідношення між економічним змістом аграрних відносин та їх правовим втіленням. Правовий механізм реалізації аграрних відносин. Зарубіжний досвід законодавчого регулювання аграрного сектора економіки. Особливості розвитку правових форм аграрних відносин в процесі реалізації аграрної реформи.

Тема 6. Економічні основи агрономічної деонтології.

Природні і економічні джерела морального становлення до землі. Розробка економічних та соціальних критеріїв морального відношення до землі. Необхідна умова відповідної класифікації фахівців сільського господарства. Оволодіння деонтологічними вимогами до землеробської праці і їх повна реалізація на практиці – одна із основних характеристик сучасного спеціаліста сільського господарства.

Тема 7. Історичні типи землеволодіння та землекористування в Україні.

Своєрідність історичних умов розвитку аграрних відносин в Україні. Загальноукраїнські особливості аграрного розвитку та їх економічне значення. Головні етапи історичного розвитку аграрних відносин в Україні. Регіональні особливості розвитку аграрних відносин на Правобережжі, Лівобережжі, Слобідській Україні, Галичині, Північній Буковині, в Криму та на півдні України. Проблеми врахування історичних особливостей розвитку аграрних відносин в процесі аграрних перетворень. Аграрний аспект національної ідеї в Україні.

Тема 8. Зміст і тенденції розвитку аграрної реформи в Україні.

Позитивні та негативні сторони аграрних перетворень в постсоціалістичних країнах Європи.

Об'єктивна необхідність і зміст аграрної реформи в Україні. Наукові і практичні засади концепції аграрної реформи в Україні та її основні положення.

Основні етапи аграрної реформи. Розвиток економічних принципів землеволодіння і землекористування в процесі аграрної реформи. Протиріччя аграрної реформи та шляхи їх подолання.

Аграрна реформа і проблеми наукового обґрунтування аграрної політики. Зміст і шляхи розвитку механізму аграрного реформування. Програма примирення реформування аграрного сектора економіки, принципи і методи її здійснення.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	л	ін	с.р.		л	с	л	ін	с.р.
Змістовий модуль 1. Загальні умови формування і розвитку аграрних відносин												
Тема 1. Теорія аграрних відносин як складова частина економічної науки.	11	2	2			7	11	1	1			9
Тема 2. Земля як специфічний і всезагальний засіб праці	11	2	2			7	11		1			10
Тема 3. Власність на землю і форми її реалізації.	11	2	2			7	11					11
Тема 4. Земельна рента і закономірності її руху.	12	2	1			9	12					12
Разом за змістовим модулем 1	45	8	7			30	45	1	2			42
Змістовий модуль 2. Суспільний механізм реалізації аграрно-економічних відносин.												
Тема 5. Економічний зміст земельно-правового механізму реалізації аграрних відносин.	11	2	2			7	11	1	1			9
Тема 6. Економічні основи агрономічної деонтології.	11	2	2			7	11		1			10
Тема 7. Історичні типи землеволодіння та землекористування в Україні.	11	2	2			7	11					11
Тема 8. Зміст і тенденції розвитку аграрної реформи в Україні.	12	2	1			9	12					12
Разом за змістовим модулем 2	45	8	7			30	45	1	2			42
Усього	90	16	14			60	90	2	4			84

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теорія аграрних відносин як складова частина економічної науки.	2
2	Земля як специфічний і всезагальний засіб праці	2
3	Власність на землю і форми її реалізації.	2
4	Земельна рента і закономірності її руху.	2
5	Економічний зміст земельно-правового механізму реалізації аграрних відносин.	2
6	Економічні основи агрономічної деонтології.	2
7	Історичні типи землеволодіння та землекористування в Україні.	2
8	Зміст і тенденції розвитку аграрної реформи в Україні.	2
Разом		16

8. Самостійна робота

Самостійна робота здобувача відноситься до інформаційно-розвиваючих методів навчання і є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Види самостійної роботи студентів за цільовим призначенням:

1. Вивчення нового матеріалу: читання та конспектування літературних джерел інформації; інші види занять.

2. Поглиблене вивчення матеріалу: підготовка до контрольних, семінарів; інші види занять.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теорія аграрних відносин як складова частина економічної науки.	7
2	Земля як специфічний і всезагальний засіб праці	7
3	Власність на землю і форми її реалізації.	7
4	Земельна рента і закономірності її руху.	9
5	Економічний зміст земельно-правового механізму реалізації аграрних відносин.	7
6	Економічні основи агрономічної деонтології.	7
7	Історичні типи землеволодіння та землекористування в Україні.	7
8	Зміст і тенденції розвитку аграрної реформи в Україні.	9
Разом		60

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання є видом позааудиторної індивідуальної роботи здобувача навчального характеру, яке виконується в процесі вивчення

програмного матеріалу навчального курсу. Індивідуальне завдання – це завершена теоретична або практична робота, що охоплює декілька тем або зміст навчального курсу в цілому.

Структура індивідуального завдання: вступ, теоретичне обґрунтування, основні результати роботи та їх обговорення, висновки, список використаних джерел. Загальний обсяг роботи не повинен перевищувати 20 сторінок.

Перелік основних тем

1. Значення продовольчої безпеки в Україні і її місце в аграрній політиці.
2. Соціальна інфраструктура у розвитку сільських поселень
3. Агротуризм як перспективна складова сучасного економічного розвитку села
4. Роль фінансової інфраструктури в розвитку сільського господарства
5. Демографічна ситуація на селі
6. Розвиток потенціалу сільських територій
7. Особливості аграрної політики Європейського Союзу
8. Місце інформаційно-консультативного обслуговування в сільському господарстві (Дорадчі служби)
9. Державне регулювання експорту та імпорту агропродовольчої продукції в Україні
10. Вплив аграрної політики на розвиток подій в економіці України
11. Особливості реформування ринку сільськогосподарських земель
12. Система державної підтримки сільського господарства Польщі
13. Конкурентоспроможність української сільськогосподарської продукції
14. Екологічна безпека і розвиток сільського господарства, стратегічні цілі аграрної політики
15. Особливості формування сучасного ринку сільськогосподарської продукції в Україні (маркетинговий аспект)
16. Сільське господарство України в умовах СОТ
17. Земельні відносини в розвинутих країнах світу
18. Стратегія державного регулювання сільського господарства на сучасному етапі
19. Цілі та основні напрямки ринкової трансформації економіки України.
20. Основні проблеми та суперечності перехідних процесів в Україні.
21. Роль держави в становленні ринкової економіки України.
22. Політика реформ та економічна безпека держави в Україні.
23. Діючі галузеві комплексні програми розвитку в національній економіці.
24. Програми економічного та соціального розвитку України.

10. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни використовуються наступні методи навчання:

1). Група методів за джерелом інформації і сприйняття навчальної інформації – **словесні** (лекція, семінари, бесіда, розповідь); **наочні** – (ілюстрація, демонстрація, презентація), **практичні** (збір інформації, її обробка, графічно-схематичне зображення інформації).

Лекція – логічно вивершений, науково обґрунтований і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання, ілюстрований, за необхідності, засобами наочності. Лекція є однією з основних організаційних форм навчальних занять і, водночас, методів навчання.

Семінари – форма навчального заняття, при якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких здобувачі готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань. Семінарські заняття можуть проводитися у формі бесіди, обговорення рефератів і доповідей, дискусій тощо.

Індивідуальне заняття – форма навчального заняття, що проводиться з окремими здобувачами з метою підвищення рівня їх підготовки та розкриття індивідуальних творчих здібностей.

Консультація – форма навчального заняття, при якій здобувач отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування (проводяться протягом семестру – поточні та екзаменаційні консультації).

2. Група методів за ступенем управління навчальним процесом: навчання під керівництвом викладача, самостійна робота студента з навчальною та науковою літературою, текстами лекцій, підготовка до семінарських занять, робота з комп'ютером, виконання письмових завдань.

11. Методи контролю

Система оцінювання результатів успішності засвоєння знань, вмінь, комунікацій, автономності та відповідальності здобувачів включає поточний, модульний (відповідно визначеному змістовому модулю), та підсумковий/семестровий контроль результатів навчання.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів.

Поточний контроль здійснюється у формі: усне опитування; індивідуальне опитування; письмові контрольні роботи; тестування.

Модульний контроль проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

Основою для виставлення заліку є результати поточного та модульного контролю.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	100
12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Шевченко С.В. Методичні вказівки до вивчення курсу з теорії аграрних відносин. / ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – 2020. – 20 с.

14. Рекомендована література

Основна:

1. Серова Е.В. Аграрная экономика. Учебник для студентов экономических вузов. – М.: ГУ ВШЭ, 1999. – С. 231 – 233.
2. Сільське господарство: підсумки 2005 року / Відділ прогнозування розвитку секторів економіки та міжгалузевого балансу. – 21.02.2006 / www.me.gov.ua/control/.
3. Скидан О.В. Аграрна політика: формування понятійного апарату // Економіка АПК. – 2006. - № 5. – С. 29 – 35.
4. Соціально-економічний розвиток аграрного сектора в інтересах суспільства // Економіка України. – 2005. - №5. – С.4
5. Стан і перспективи українського села (дослідження громадської думки мешканців сільської місцевості України) / За.ред. Т.О.Осташко. – К.: Інститут сільського розвитку, 2006. – 52 с.
6. Стат. щорічник „Сільське господарство України” за 2004 рік / Держкомстат України: Під заг. кер. Ю.М. Остапчука. – к., 2005. – 340 с.

7. Трегобчук В.М., Пасхавер Б.Й та ін. Про довгострокову стратегію сталого розвитку агропромислового комплексу // Економіка АПК. – 2005. - №7. – С. 3

8. Тьоткін В.І. Удосконалення державної політики соціального розвитку українського села// Економіка АПК. – 2005. - № 11. – С. 19

9. Україна на роздоріжжі: уроки міжнародного досвіду / За ред. Аксея Зіденберга і Лутца Хоффмана. – К. : Фенікс, 1998. – 447 с.

10.Фещенко Н.М. Механізм заставних цін як інструмент регулювання кредитної політики в сільському господарстві // Економіка АПК. – 2006. - № 3. – С.85 – 89.

11.Формування ринку землі в Україні / В.Г. Галушко, Ю.Д.Білик, А.С. Даниленко та ін.; За ред. А.С. Даниленко, Ю.Д. Білик, 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Урожай, 2006. – 277 с.

Додаткова:

1. Серова Е.В. Аграрная экономика. Учебник для студентов экономических вузов. – М.: ГУ ВШЭ, 1999. – С. 231 – 233.

2. Сільське господарство: підсумки 2005 року / Відділ прогнозування розвитку секторів економіки та міжгалузевого балансу. – 21.02.2006 / www.me.gov.ua/control/.

3. Скидан О.В. Аграрна політика: формування понятійного апарату // Економіка АПК. – 2006. - № 5. – С. 29 – 35.

4. Соціально-економічний розвиток аграрного сектора в інтересах суспільства // Економіка України. – 2005. - №5. – С.4

5. Стан і перспективи українського села (дослідження громадської думки мешканців сільської місцевості України) / За ред. Т.О.Осташко. – К.: Інститут сільського розвитку, 2006. – 52 с.

6. Стат. щорічник „Сільське господарство України” за 2004 рік / Держкомстат України: Під заг. кер. Ю.М. Остапчука. – к., 2005. – 340 с.

7. Трегобчук В.М., Пасхавер Б.Й та ін. Про довгострокову стратегію сталого розвитку агропромислового комплексу // Економіка АПК. – 2005. - №7. – С. 3

8. Тьоткін В.І. Удосконалення державної політики соціального розвитку українського села// Економіка АПК. – 2005. - № 11. – С. 19

9. Україна на роздоріжжі: уроки міжнародного досвіду / За ред. Аксея Зіденберга і Лутца Хоффмана. – К. : Фенікс, 1998. – 447 с.

10.Фещенко Н.М. Механізм заставних цін як інструмент регулювання кредитної політики в сільському господарстві // Економіка АПК. – 2006. - № 3. – С.85 – 89.

11.Формування ринку землі в Україні / В.Г. Галушко, Ю.Д.Білик, А.С. Даниленко та ін.; За ред. А.С. Даниленко, Ю.Д. Білик, 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Урожай, 2006. – 277 с.

12. Сільське господарство: підсумки 2005 року / Відділ прогнозування розвитку секторів економіки та міжгалузевого балансу. – 21.02.2006 / www.me.gov.ua/control/.

13. Скидан О.В. Аграрна політика: формування понятійного апарату // Економіка АПК. – 2006. - № 5. – С. 29 – 35.

14. Соціально-економічний розвиток аграрного сектора в інтересах суспільства // Економіка України. – 2005. - №5. – С.4

15. Стан і перспективи українського села (дослідження громадської думки мешканців сільської місцевості України) / За ред. Т.О.Осташко. – К.: Інститут сільського розвитку, 2006. – 52 с.

16. Стат. щорічник „Сільське господарство України” за 2004 рік / Держкомстат України: Під заг. кер. Ю.М. Остапчука. – к., 2005. – 340 с.

17. Трегобчук В.М., Пасхавер Б.Й та ін. Про довгострокову стратегію сталого розвитку агропромислового комплексу // Економіка АПК. – 2005. - №7. – С. 3

18. Тьоткін В.І. Удосконалення державної політики соціального розвитку українського села // Економіка АПК. – 2005. - № 11. – С. 19

19. Україна на роздоріжжі: уроки міжнародного досвіду / За ред. Акселя Зіденберга і Лутца Хоффмана. – К. : Фенікс, 1998. – 447 с.

20. Фещенко Н.М. Механізм заставних цін як інструмент регулювання кредитної політики в сільському господарстві // Економіка АПК. – 2006. - № 3. – С.85 – 89.

21. Формування ринку землі в Україні / В.Г. Галушко, Ю.Д. Білик, А.С. Даниленко та ін.; За ред. А.С. Даниленко, Ю.Д. Білик, 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Урожай, 2006. – 277 с.

22. Аграрная политика / А.П. Зинченко, В.И. Назаренко, В.В. Шайкин и др.; Под ред. А.П. Зинченко. – М.: КолосС, 2004. – 304 с.

23. Агропромисловий комплекс в системі зовнішньоекономічної діяльності України / П.Т. Саблук, А.А. Фесина, В.І. Власов та ін.; За ред. П.Т. Саблука. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 242 с.

24. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. – 2-ге вид., доп. і переробл. / В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2004. – 624 с.

25. Бойко В.І. Про гарантування продовольчої безпеки України // Економіка АПК. – 2006. - № 1. – С. 60 – 67.

26. Валентинов В.Л. Регулювання міжгалузевих відносин в системі аграрної політики. – К.: ІАЕ, 2003. – 332. с.

27. Гайдучкий П. Україні потрібна нова аграрна політика // Урядовий кур'єр. – 2005. – 30 вересня (№ 185). – С.6

28. Галамаи Петер, Алмаши Шандор. Трансформація аграрної політики Європейського Союзу // Економіка АПК. – 2006. - № 5. – С.151 – 154.

29. Галушко В.П., Діброва А.Д., Діброва Л.В. Методологічні та практичні аспекти оцінки рівня державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників в Україні // Економіка АПК. – 2006. - № 3. – С. 3 – 11.

30. Дем'яненко С. Аграрна політика України та її стратегія: напрями розбудови // Пропозиція. – 2005. - №7. – С. 24

- 31.Деревець І.С. Деякі аспекти матеріально-технічного та інженерного забезпечення АПК України // Економіка АПК. – 2006. - № 3. – С.12. – 16.
- 32.Дієсперов В.С. Робочі місця в сільськогосподарському виробництві// Економіка АПК. -2005. - №4. – С. 112
- 33.Довгаль О.А. Протекціонізм і лібералізм у процесі глобалізації світової економіки (Питання теорії і методології) / Нар. укр. акад. – Х.: Вид-во НУА, 2004. – 320 с.
- 34.Єрмаков О.Ю., Крюковський А.М. Соціальна інфраструктура у розвитку сільських поселень // Економіка АПК. – 2006. - № 1. – С. 129 – 133.
- 35.Зоря С. Оцінка підтримки сільського господарства України в міжнародному порівнянні // Економіка України. – 2004. - № 10. – С.58 – 67.
- 36.Зубець М.В. Актуальні проблеми технічної політики в аграрному секторі України / М.В. Зубець, Я.С. Гусков, М.Грицишин; УААН ННЦ „Інститут механізації і електрифікації сільського господарства”. – Глеваха: ННЦ „ІМЕСГ”, 2005. – 76 с.
- 37.Кваснікова Г.С. Доходи населення та економічний стан держави // Економіка АПК. – 2005. - №1. – С. 116
- 38.Кириленко І.Г. Удосконалення системи фінансово-економічних відносин у діяльності агропромислового виробництва в Україні // Економіка АПК. – 2006. - № 6. – С. 3 – 7.
- 39.Кредити для АПК // Бізнес-Інформ. – 2005. - № 1. – С. 42 – 44.
- 40.Курносенко Л. Державна аграрна політика: сутність та пріоритети / Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. праць Одеського регіонального інституту державного управління. Вип. 1 (25). – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2006. – С.92 – 98.
- 41.Луценко Ю.О., Луценко Є.І. Тенденції зайнятості сільського населення у пост реформений період // Економіка АПК. – 2005 . - №12. – С. 106
- 42.Макконел К.Р., Брю С.Л. Економікс: принципи, проблемы и политика / Пер. 16-го изд. – М.: ИНФРА-М, 2006. – XXXVI, 940 с.
- 43.Мальований М.І. Стан і проблеми пенсійного забезпечення сільського населення // Економіка АПК. - № 1. – С. 122
- 44.Мироненко В.П., Москаленко А.М. Удосконалення економічного механізму кредитування сільськогосподарських товаровиробників // Облік і фінанси АПК. – 2006. - № 3. – С. 122 – 127.
- 45.Могильний О.М. Регулювання аграрної сфери. – Ужгород: ІВА, 2005. – 400 с.
- 46.Новичков В.И., Калашников И.Б. Аграрная политика: Учеб. пособие. – М.: Издательско-книготорговый центр „Маркетинг”, 2001. – С.10.
- 47.Олійник В.М., Наєнко М.Г. Добір кадрів: актуальність, принципи // Економіка АПК. - № 4.- . 102
- 48.Онищенко О.М., Юрчишин В.В. Концептуальні проблеми майбутнього українського села і селянства // Економіка АПК. – 2005. - № 11. – С. 9 – 13.
- 49.Осташко Т. О. Структурно-інституційний аналіз аграрного ринку. – К.: Ін-т екон. та прогнозів., 2006. – 56 с.

50.Осташко Т.О. Сільське господарство в умовах СОТ і ЄС. – К.: Інститут сільського розвитку, 2005. – 72 с.

51.Пасхавер Б. Сучасний стан продовольчої безпеки // Економіка України. – 200 . - № . – С. 43 – 50.

52.Русак А.Д., Решитько Т.В. Забезпечення зайнятості населення в пореформений період // Економіка АПК. – 2005. - №5. – С. 117

53.Саблук П.Т. Кардинальні напрями вирішення економічних проблем в АПК // Економіка АПК. – 2005. - №5. – С. 3

54.Саблук П.Т. Основні напрями підвищення ролі аграрної науки в умовах трансформації агропромислового виробництва до ринкових відносин // Економіка АПК. – 2005. - № 9. – С.3 – 9.

55.Саблук П.Т. Розвитку АПК – надійність і стабільність// економіка АПК. - №4. –С. 11

56.Саблук П.Т. Розвиток сільських територій в контексті забезпечення економічної стабільності держави// Економіка АПК. – 2005. - №11. – С. 4

57.Саблук П.Т., Лукінов І.І., Юрчишин В.В. та ін. Сучасна аграрна політика України: проблеми становлення / За ред.. П.Т. Саблука, В.В. Юрчишина. – К.: ІАЕ УААН, 1996. – 663 с.

58.Самсоненко Н. Краще мати вітчизняне, аніж імпортне // Урядовий кур'єр. – 2006. – 8 серпня , № 146. – С.8.

15. Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України – <http://portal.rada.gov.ua/>
2. Президент України – <http://www.president.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua/control/>
4. Національний банк України – <http://www.bank.gov.ua/NBU/>
5. Фонд державного майна України – <http://www.spfu.gov.ua/ukr/>
6. Рада національної безпеки і оборони України – <http://www.rainbow.gov.ua/>
7. Департамент спеціальних телекомунікаційних систем і захисту інформації Служби безпеки України – <http://www.dstszi.gov.ua/dstszi/control/uk/index>
8. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини – <http://www.ombudsman.kiev.ua/>
9. Верховна Рада Автономної Республіки Крим – <http://www.crimea-portal.gov.ua/>
10. Національна академія державного управління при Президентіві України – <http://www.academy.kiev.ua/>
11. Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України – <http://www.kbuara.kharkov.ua/>
12. Національна бібліотека України В.І.Вернадського – <http://www.nbuv.ua/>

13. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка – <http://www.korolenko.kharkov.com/>
14. Асоціація міст України – <http://www.auc.org.ua/>
15. Інститут реформ – <http://www.ir.org.ua/docs/Abetka/>
16. Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua> - (вихід на всі міністерства і відомства)
17. Київський центр Інституту Схід - Захід – <http://www.ewi.org.ua/>
18. Леонтівський центр стратегічного планування” – <http://www.citystrategy.leontief.ru/>
19. Мережа аналітичних центрів України – <http://www.intellect.org.ua>
20. Національний інститут стратегічних досліджень – <http://www.niss.gov.ua/resources.html>
21. Проект «Інститут Євроград» – <http://www.eurograd.spb.ru/>
22. Проект розвитку Львівщини – http://ldp.lviv.ua/uk/st_manage.
23. Проект Світового банку у сфері стратегічного планування міського розвитку – <http://www.worldbank.org/urban/>
24. Стратегічне планування в регіонах Європейського союзу – <http://www.cor.eu.int/home.htm>
25. Українська асоціація місцевих та регіональних влад – <http://www.alau.org.ua/>
26. Центр муніципального та регіонального розвитку – <http://www.polis.org.ua/>